

ПИРОЖКОВ
Сергій Іванович —
академік НАН України,
віцепрезидент НАН України

ПРО РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

Шановні колеги!

Сьогодні, коли Україна веде криваву боротьбу з північно-східним сусідом за своє виживання, ми маємо не лише докладати зусиль задля перемоги на полі бою, а й вболівати за майбутнє нашої країни. І в цьому процесі важливу роль відіграє наука, яка може і повинна допомогти Україні побудувати сучасне, справедливе, європейське суспільство, особливо зараз, коли перед нами стоять великі виклики євроінтеграції та післявоєнної відбудови.

А це неможливо зробити без **осучасненого законодавства**, яке, з одного боку, має відповідати європейським засадам, а з другого — стояти на сторожі наших національних інтересів. Законодавство є відносно *статичною правовою категорією*, що гарантує стабільність суспільних устоїв. Водночас йому притаманний динамізм. Законодавство потребує постійного вдосконалення, оскільки має врегульовувати суспільні відносини, які постійно розвиваються, а тому вимагають перманентної модернізації їх правового регулювання.

Хочу нагадати, що 24 серпня 2023 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про правотворчу діяльність», який закріпив універсальні базові правила нормотворчості, а також визначив коло суб'єктів, які долучаються через різноманітні механізми до участі в правотворчому процесі. Одним із таких суб'єктів є **Національна академія наук України**, яку вперше визначено *головною експертною установою в державі*.

Правові акти мають бути гармонізовані між собою і в комплексі створювати сприятливе нормативно-правове поле для соціально-економічного розвитку нашої держави. При цьому Академія наук має *допомагати* державі передбачати, яким шляхом розвиватиметься наше законодавство, а також опікуватися тим, щоб законодавчі ініціативи були науково обґрунтованими, логічно впорядкованими та відповідали найкращим світовим стандартам.

Насамперед хотів би підкреслити, що масштаб цього завдання вражає. Україна сьогодні має **понад мільйон різних нормативно-правових актів** — від законів до підзаконних документів. На жаль, їхня кількість не переходить автоматично у якість. Багато юридичних норм є застарілими, чимало законів нерідко суперечать один одному або допускають взаємне дублювання.

Як наслідок, маємо розлоге поле нормативних актів, у якому інколи важко орієнтуватися не лише пересічним громадянам, а й фахівцям-юристам. Тому змінити таку ситуацію — *завдання номер один*.

Нам потрібне **системне й узгоджене законодавство**. І саме тому Закон «Про правотворчу діяльність» передбачає розроблення **Наукової концепції розвитку законодавства України**, яке здійснюється один раз на *п'ять років Національною академією наук України* та має *забезпечити системне прогнозування розвитку законодавства України, його окремих сфер, галузей та напрямів*.

Фактично, це наше **домашнє завдання від держави**: створити цілісну концепцію, яка окреслить, яким має стати українське законодавство через *п'ять, через десять років — у всіх основних сферах життя*.

Як академічна спільнота, ми розуміємо, що таку концепцію не напишеш за одну ніч чи навіть за місяць. Це кропітка колективна праця, що потребує аналізу величезного масиву інформації, врахування світового досвіду і, що не менш важливо, **зваженого й сміливого погляду в майбутнє**.

Для реалізації стратегічних завдань, визначених Законом, Президія НАН України наприкінці минулого року ухвалила рішення про наукову підтримку цих напрямів шляхом формування цільової програми НАН України «**Правотворчість в Україні: доктринальні засади, правове регулювання і практика здійснення (2025—2027)**», до реалізації якої залучено провідні правознавчі установи нашої Академії.

З цією ж метою в травні 2024 р. постановою Президії було створено **Науково-координаційну раду з питань правотворчої діяльності**

при Президії НАН України, яка стала ключовим координаційним та науково-консультативним органом, покликаним об'єднати потенціал установ Академії для наукового супроводу правотворчості.

Головним завданням Ради є об'єднати за одним столом фахівців з конституційного права, адміністративного, цивільного права, науковців, які досліджують право Європейського Союзу, економіко-правових експертів. Кожен відповідає за свій шматочок пазла, але разом ми маємо скласти цілісну картину.

Уже зараз вимальовується структура майбутньої концепції: від конституційних основ державності до тонкощів приватного права, від законодавства про науку до екологічних та фінансових норм.

Ми прагнемо нічого не випустити з поля зору: і сфера національної безпеки та оборони, і місцеве самоврядування, і права людини, і цифрова економіка — все має знайти своє місце у цій концепції.

За кожним напрямом стоїть конкретна команда вчених із профільного інституту НАН України, які глибоко знаються на цих питаннях. Це гарантує, що наша концепція не буде абстрактною — вона ґрунтуватиметься на серйозних наукових дослідженнях і реальному аналізі наболілих проблем.

При цьому Науково-координаційна рада працює у відкритій взаємодії з багатьма партнерами. Так, **Науково-консультативна рада при Голові Верховної Ради України** фактично простягнула нам руку — наших провідних науковців введено до її складу. Це означає, що ми маємо прямий канал донесення своїх напрацювань до парламентського керівництва, можемо радити й скеровувати законодавчі ініціативи ще на стадії задуму.

У цій діяльності ми вже маємо перші спільні наукові здобутки. За участі членів Науково-координаційної ради підготовлено й видано **перший в Україні науково-практичний коментар до Закону «Про правотворчу діяльність»**, **монографію «Правове забезпечення повоєнного відродження України»**. Розпочато роботу над **монографією щодо наукового**

забезпечення розвитку національного законодавства, яка узагальнить наш досвід та напруження.

Крім того, **Верховна Рада України та її комітети, Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України** та інші міністерства постійно залучають наших експертів до робочих груп з правової експертизи важливих реформ. Отже, наша Академія стає невід'ємною частиною **великого механізму творення нових правил життя країни**.

Хочу також підкреслити, що другий, не менш значущий фронт роботи для нас — це **післявоєнне відновлення України**. Вже зараз маємо думати, які закони будуть потрібні для швидкої та ефективної відбудови. Відбудувати міста та інфраструктуру — це ще пів справи; потрібно налагодити соціальні зв'язки, економічні відносини, повернути довіру людей до держави. І закон тут відіграє ключову роль.

Потрібні також нові підходи в законодавстві щодо інвестицій, пільг для бізнесу, який відновлюватиме зруйноване, щодо соціальної підтримки ветеранів та постраждалих, щодо управління відновленими територіями.

Наші науковці вже працюють над пропозиціями до таких законів, аналізують досвід інших країн, що пережили війни. І коли ми творимо концепцію розвитку законодавства, то маємо закладати туди й цей післявоєнний вимір.

Шановні колеги!

Усе, про що я розповідаю, зводиться до одного простого постулату: **наука повинна ста-**

ти серцем і розумом законотворчості. Ми з вами не є законодавцями в прямому розумінні. Але від нас залежить, які рішення потраплять на голосування депутатів, як вони будуть обґрунтовані, наскільки далекоглядними виявляться.

Звичайно, цей шлях непростий. Підготовка Наукової концепції розвитку законодавства — це і величезна відповідальність, і колосальний обсяг роботи. Проте погляньмо на перспективу. Якщо ми якісно зробимо цю роботу, Україна отримає чіткий план законодавчого розвитку. Тому я закликаю всіх нас згуртуватися навколо цієї діяльності, не залишатися байдужими, навіть якщо тема здається суто юридичною. Економісти, соціологи, гуманітарії, філософи, медики — представники багатьох галузей науки можуть і повинні зробити свій внесок, який стане частиною великої концепції розвитку законодавства. Оскільки законодавство — це каркас, на якому тримається і наука, і культура, і економіка, і загалом незалежна суверенна держава.

Шановні колеги!

Ми з вами вже багато зробили за цей рік, але це лише початок. Попереду ще більше роботи, адже ми працюємо заради великої мети — нашої України, яка має бути правовою, європейською державою і при цьому — сильною державою. Тільки з сильним говорять, як з рівним партнером.

Дякую вам за увагу і за вашу відданість українській науці!

Serhii I. Pyrozhkov

Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7539-0248>

ON THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN LEGISLATION IN THE CONTEXT OF THE LAW OF UKRAINE “ON LAW-MAKING ACTIVITY”

Speech at the session of the General Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine, April 30, 2025

Cite this article: Pyrozhkov S.I. On the development of Ukrainian legislation in the context of the Law of Ukraine “On Law-Making Activity” (speech at the session of the General Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine, April 30, 2025). *Visn. Nac. Akad. Nauk Ukr.* 2025. (6): 28—30. <https://doi.org/10.15407/visn2025.06.028>